

Dječji pogled i popratni filmski program. Kinoteka Sjeverne Makedonije.*Skopje, Sjeverna Makedonija, 9. – 16. siječnja 2019.*

U organizaciji Kinoteke Sjeverne Makedonije i Hrvatskoga državnoga arhiva, uz potporu ministarstva kulture Sjeverne Makedonije, 9. siječnja 2019. u prostoru Kinoteke Sjeverne Makedonije u Skopju otvorena je izložba filmskih plakata i tjedan hrvatskoga dječjega filma pod naslovom *Kino ujutro – dječji pogled*. Otvorenju su osim publike prisustvovali i predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Sjevernoj Makedoniji predvođeni veleposlanicom Danijelom Barišić, brojni predstavnici Zajednice Hrvata u Republici Sjevernoj Makedoniji, predsjednik ogranka u Skopju Nenad Nemet, počasni predsjednik Franjo Ipša te brojni kulturni djelatnici.

Okupljenima su se obratili direktor Nacionalne ustanove Kinoteka Sjeverne Makedonije Vladimir Angelov i autor izložbe Mladen Burić iz Hrvatske kinoteke Hrvatskoga državnoga arhiva (HDA). Na otvaranju su prikazani filmovi *Jurnjava za motorom* redatelja Branka Mayera i *Piko* redatelja Srećka Weyganda, oba iz 1959. godine.

Suradnja između dviju kinoteka na tom projektu nije slučajna. Riječ je o dugogodišnjoj kontinuiranoj suradnji, koja je, osim organizacije programa predstavljanja filmskoga nasljeđa Sjeverne Makedonije i Hrvatske uključivala i zajedničke projekte digitalizacije i digitalne restauracije važnih filmskih naslova koji su dio zajedničke kulture, poput filmova *Makedonski dio pakla* Vatroslava Mimice iz 1971. godine i *Tri Ane* Branka Bauera iz 1959. godine.

Filmsko djelo kao temeljna fabulativna forma od samih početaka vezano je uz djecu kao protagoniste, ali i djecu kao publiku. Tako su već 1895. godine braća Lumière snimila filmove *Doručak bebe* i *Poliveni poljevač*, koji mnogi smatraju prvim igranim filmom. I kasnije se dječji likovi stalno pojavljuju bilo u filmovima koji se snimaju samo za djecu ili za cjelokupnu publiku, kao Chaplinov *Mališan* (1921.) ili film *Čistači cipela* (1946.) Vittorija De Sice, koji kroz likove djece govori o širim problemima društva.

Organiziranjem filmske proizvodnje nakon Drugoga svjetskoga rata, dječji film u hrvatskoj kinematografiji postao je legitiman žanr koji odlikuje kontinuirani broj naslova i ponekad izuzetna kvaliteta filmskih djela. Od filmova *Sinji galeb* (1953.) i *Milioni na otoku* (1955.) Branka Bauera, pa do serije filmova o literarnom junaku Koku *Koko i duhovi* (2011.) i *Ljubav ili smrt* (2014.) Danijela Kušana te *Zagonetni dječak* (2013.) Dražena Žarkovića, dječji film prisutan je u hrvatskoj kinematografiji. No sama prisutnost ne bi bila dovoljna da ta vrsta filma nije bila prihvaćena od mlade publike, kao i kritike, koja je mnoga od tih ostvarenja svrstala u sam vrh umjetnički uspješnih filmova te danas imaju status klasika hrvatskoga filma. Kako Hrvatska kinoteka HDA od svojega osnivanja skuplja ne samo filmska djela, nego i cjelokupno popratno filmsko gradivo, koje uključuje

pisanu dokumentaciju te fotografije i filmske plakate, javila se je ideja o mogućnosti prezentiranja toga nedovoljno poznatoga dijela našega gradiva. Kako je u likovnom smislu jedna od najzanimljivijih zbirki popratnoga filmskoga gradiva vjerojatno Zbirka filmskih plakata [1394], koja u sebi sadrži plakate gotovo svih dugometražnih filmova nastalih u hrvatskoj produkciji od 1944. godine do danas, ona nam se činila kao idealan izbor za prezentiranje široj javnosti. S druge strane, odabir dječjega filma kao polazne točke oko koje je organiziran kompletan program pokazalo se izuzetno sretnim rješenjem jer nam je omogućilo da u jednom zajedničkom programu spojimo filmsko djelo i reprezentativno popratno gradivo.

Izbor se sastoji od dvadeset i jednoga plakata za dvadeset i četiri dugometražna i kratkometražna filma nastala u razdoblju od 1953. do 2006. godine, koji vizualnim rješenjima ne samo da uspješno promoviraju film za koji su rađeni, nego govore i o vremenu svojega nastanka. Osim u stilu, odabrani plakati razlikuju se i u tehnici izrade – od crteža, kolaža i fotografije do kombinacije više tehnika, u kojima su se okušali i neki poznati likovni autori koji su u toj primijenjenoj formi dali svoj pečat. Tako se na jednom mjestu mogu pored većega broja nepoznatih autora naći i radovi majstora stripa poput Ferdinanda Bisa, Andrije Maurovića, Mirka Ilića i Radovana Domagoja Devlića.

Namjera nam je bila kroz tu izložbu publici mlađe generacije osobito, ali i široj publici, približiti jedan oblik vizualnoga sadržaja koji je sve do pojave digitalnih tehnologija bio temeljan način prezentacije određenoga filmskoga djela, te kao takav ostao i danas neizostavno prisutan.

U sklopu izložbe u dvorani Kinoteke Makedonije bio je prikazan izbor od sedam naslova dječjih filmova, čime smo predstavili klasike hrvatskoga dječjega filma, od kojih je većina prošla zahtjevne postupke digitalne restauracije. Tako je publika u Skopju imala priliku, pored digitaliziranih verzija ranije navedenih filmova, vidjeti i prvijenac Branka Bauera iz 1953. *Sinji galeb* te digitalno restaurirane verzije filmova Vladimira Tadeja *Družba Pere Kvržice* iz 1970. i *Tajna starog tavana* iz 1984. godine. Prikazan je i legendarni *Vuk samotnjak* Obrada Gluščevića iz 1972. godine, a posebno je zanimanje izazvalo prikazivanje njegova filma iz 1974. godine *Kapetan Mikula Mali*, u kojem jednu od glavnih uloga glumi doajen makedonskoga filma Petre Prličko.

Kako je sam program bio planiran za vrijeme školskih praznika, kao jedna moguća izvannastavna aktivnost za školarce, te je kao takav i prezentiran u makedonskim medijima, posjećenost na projekcijama bila je zavidno visoka, te je filmski program kroz šest dana vidjelo više od petsto posjetitelja.

Sam program, koji je pokazan kao uspješan spoj prezentacije filmskoga nasljeđa i popratnoga filmskoga gradiva, nakon Skopja ponovo je organiziran i prikazan, djelomično prilagođen, slovenskoj publici u Ljubljani od 18. do 23. veljače 2020., u organizaciji Slovenske kinoteke i Hrvatskoga državnoga arhiva, te je i od tamošnje publike dobro prihvaćen.

Mladen Burić